

Náklady řízení

Přednáška dne 23. 10. 2007

Petr Lavický

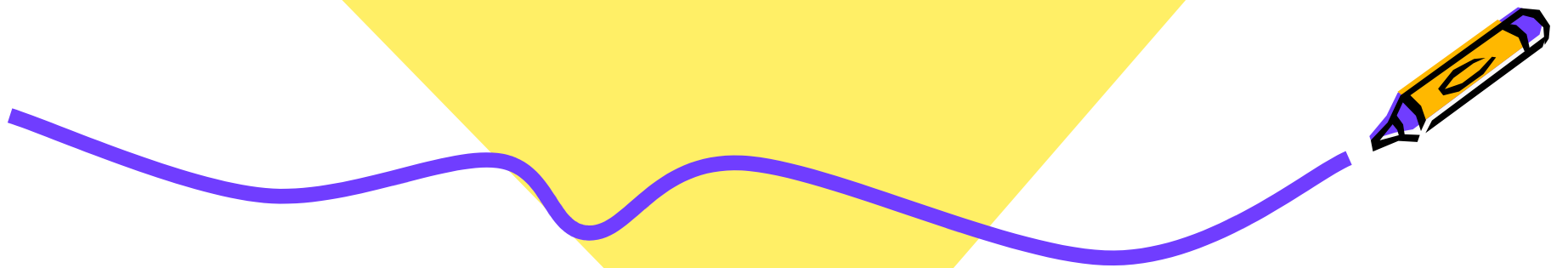
Prameny právní úpravy

- Čl. 11, 36 odst. 1, 37 odst. 2 až 4 Listiny základních práv a svobod
- Čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně základních práv a svobod
- § 137 - § 151a OSŘ
- Zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích
- Zákon č. 629/2004 Sb., o zajištění právní pomoci v přeshraničních sporech v rámci EU
- Vyhláška č. 177/1996 Sb., advokátní tarif
- Vyhláška č. 484/2000 Sb., kterou se stanoví paušální sazby výše odměny za zastupování účastníka advokátem nebo notářem při rozhodování o náhradě nákladů řízení v občanském soudním řízení
- Mezinárodní úmluvy
- Podzákonné právní předpisy (např. vyhlášky č. 72/1993 Sb., č. 117/1998 Sb., č. 5/1999 Sb.)

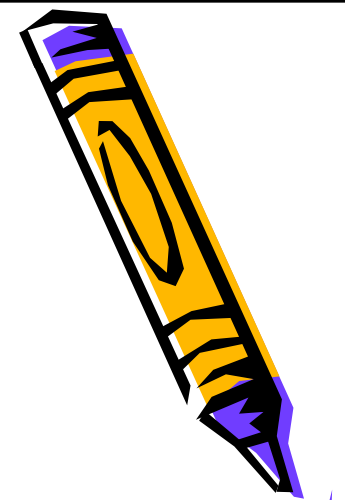

Prameny, pojem, druhy
nákladů řízení

Pojem nákladů řízení

- Náklady, které vznikají
  - účastníkům řízení
  - osobám zúčastněným na řízení
  - státu
- a to v souvislosti s civilním řízením soudním

Druhy nákladů řízení

- Hotové výdaje účastníků a jejich zástupců, včetně soudního poplatku
- Ušlý výdělek účastníků a jejich zákonných zástupců
- Náklady důkazů
- Tlumočné
- Odměna notáře jako soudního komisaře a jeho hotové výdaje
- Odměna správce dědictví a jeho hotové výdaje
- Náhrada za DPH
- Odměna za zastupování advokátem notářem nebo patentovým zástupcem
- Odměna správce konkursní podstaty (vyrovnacího správce)

Hotové výdaje účastníků a jejich zástupců

- § 29 a násl. jednacího řádu (JŘ)
- Jízdné
  - Účastník, který nebydlí nebo nepracuje v místě konání řízení nebo který je předvolán z místa, kde se dočasně zdržuje; místní přepravné mu však náleží
  - Hradí se skutečné, účelné a hospodárné cestovní výdaje veřejným hromadným dopravním prostředkem a místní přepravné
  - Náhrada za použití vlastního motorového vozidla (§ 157 odst. 4 ZP - 3,80 Kč/km u osobního automobilu, 7,60 Kč/km u traktoru)
- Stravné a nocležné
  - § 162 a § 163 zákoníku práce
- Nutná vydání průvodce a jeho ušlý výtěžek
  - U účastníků stížených těžkou tělesnou chorobou nebo vadou nebo v jiných závažných případech
  - Ušlým výtěžkem je průměrný výtěžek podle § 351 a násl. ZP
- Stejná pravidla platí i pro hotové výdaje zástupců; advokátům, notářům a patentovým zástupcům navíc náleží odměna za zastupování

Soudní poplatek

- Zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích
- Funkce SoP
  - Preventivní (zábrana proti kverulantům)
  - Sankční (neúspěšná sporná strana ponese náhradu nákladů)
  - Motivační (měl by strany vést ke smírnému řešení sporu - v ČR zcela podceněná stránka SoP)
- Druhy poplatků
  - Za úkony
  - Za řízení

Poplatky za řízení

- Poplatníkem je mj. navrhovatel (odvolatel, dovolatel, žalovaný podávající vzájemnou žalobu atd.)
- Povinnost několika poplatníků je solidární
- Věcně příslušným k rozhodování ve věcech poplatků (včetně poplatků za odvolání a dovolání) je soud I. stupně (např. osvobození od SoP, zastavení řízení pro nezaplacení SoP)

Poplatková povinnost

- Poplatková povinnost vzniká podáním návrhu na zahájení řízení (odvolání, dovolání)
- Vznikem poplatkové povinnosti je poplatek splatný
- V případě nezaplacení SoP soud
  - Vyzve poplatníka k zaplacení v náhradní lhůtě a poučí jej o možnosti zastavení řízení
  - Zastaví řízení po marném uplynutí této lhůty (výjimky § 9 odst. 4 zák. č. 549/1991 Sb.)
- Zaplatí-li poplatník SoP do konce lhůty k odvolání proti usnesení o zastavení řízení, odvolací soud toto usnesení zruší

Výše poplatku

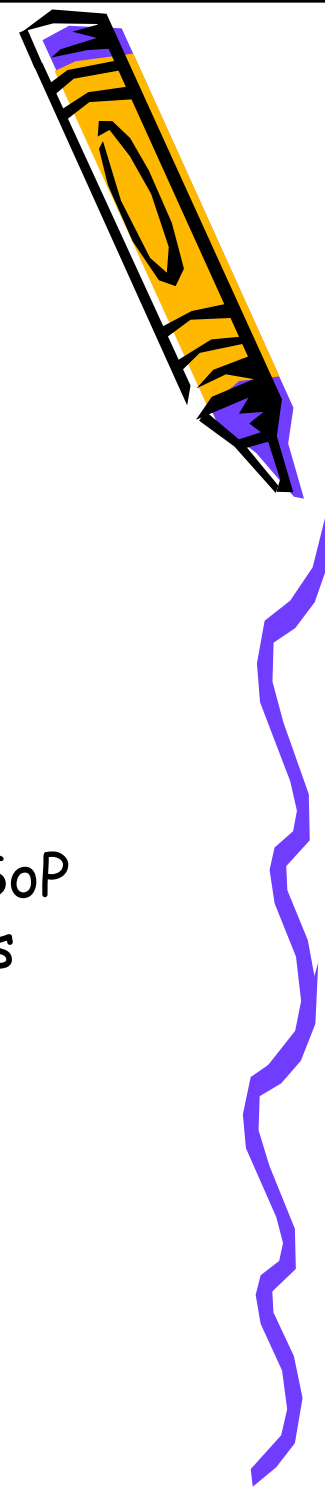
- Uplatňuje-li se návrhem peněžité plnění:
  - Do částky 15000 Kč .....600 Kč
  - V částce vyšší než 15000 Kč 4%
- U nepeněžitého plnění
  - Za každou nemovitost .....3000 Kč
  - Za každý podnik (jeho organizační složku) .....10000 Kč
  - V ostatních případech .....1000 Kč

Osvobození od soudního poplatku

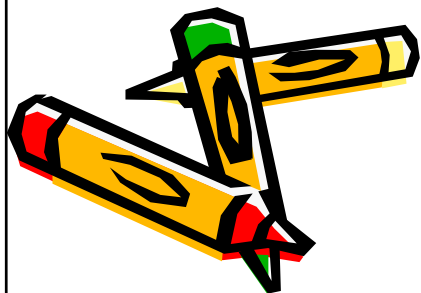
- Věcné (§ 11 odst. 1 ZSoP)
  - Řízení v zákoně vyjmenovaná nepodléhají soudnímu poplatku
  - Např. věci péče soudu o nezletilé, dědické věci v I. stupni, způsobilosti k právním úkonům atd.
- Osobní (§ 11 odst. 2 ZSoP)
  - Osoby vyjmenované v zákoně nejsou povinny platit SoP
  - Někdy je výčet osob kombinován s druhem řízení a s procesním postavením této osoby v řízení
  - Např. ČR, návrhvatel v řízení o určení výživného, návrhvatel v řízení o náhradu škody na zdraví

Individuální (§ 138 OSŘ)

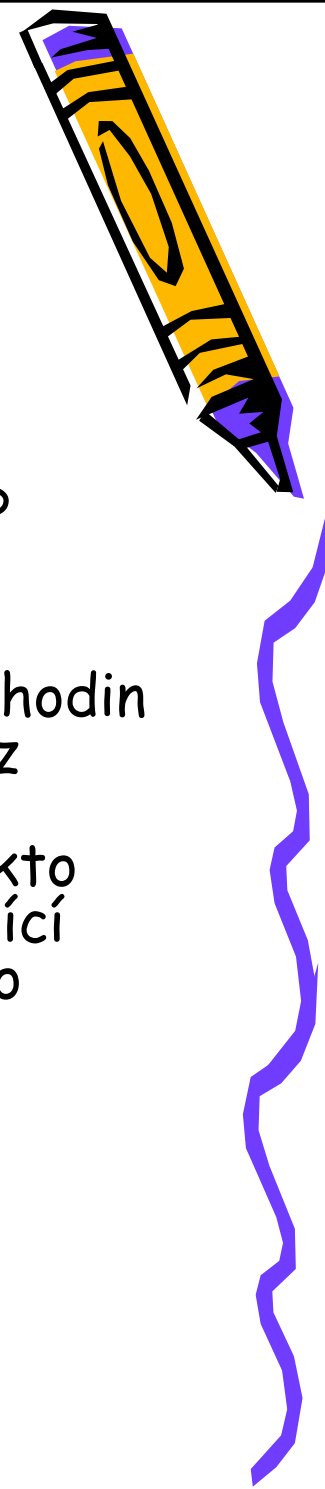
Individuální osvobození od SoP

- Osvobození přizná předseda senátu
  - Na žádost (jak fyzické, tak i právnické osoby)
  - Odůvodňují-li to poměry účastníka
  - A nejde-li o svévolné nebo zřejmě bezúspěšné uplatňování nebo bránění práva
- Nutnost ústavně-konformní interpretace: nepřiznání osvobození od SoP může být v rozporu s právem na přístup k soudu (čl. 6 odst. 1 Úmluvy)
- Účastník splňující předpoklady § 138 může soud požádat též o ustanovení zástupce (§ 30); odměnu za zastupování, hotové výdaje a náhradu za DPH pak zástupci neplatí účastník, ale stát (§ 138 odst. 3, § 140 odst. 2)
- Odnětí osvobození - i zpětně (§ 138 odst. 2)

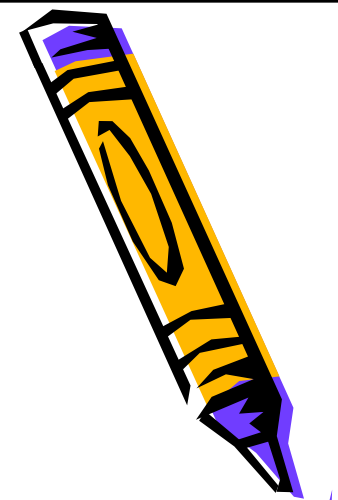
Ušlý výdělek účastníků a jejich zákonných zástupců

- U účastníka, který je v pracovním poměru, se vychází z průměrného výdělku vypočteného podle § 351 a násl. ZP
- U účastníka, který je výdělečně činný, nikoliv však v pracovním poměru, se vychází ze základu daně z příjmů fyzických osob (tato částka se dělí počtem pracovních hodin připadajících na týž kalendářní rok). Výši základu daně z příjmů fyzických osob prokazuje účastník posledním platebním výměrem správce daně. Nelze-li výdělek takto prokázat, přísluší účastníku náhrada v částce odpovídající hodinové minimální mzdě, nejvýše však osminásobek této částky za jeden den.

Náklady důkazů

- Svědečné
  - Hotové výdaje a ušlý výdělek
  - Nutno uplatnit v preklusivní lhůtě 3 dnů
- Znalečné
  - Náhrada hotových výdajů a odměna
  - Odměna se řídí vyhláškou č. 37/1967 Sb.
- Další náklady spojené s dokazováním (např. s obstaráním listin, místním ohledáním atd.)
- Záloha na náklady důkazu
  - Může ji uložit předseda senátu ohledně důkazu, který účastník navrhl, nebo který sice účastník nenavrhl, avšak soud jej nařídil k prokázání účastníkových tvrzení nebo v jeho zájmu (§ 120 odst. 2 nebo 3)
  - Nelze uložit účastníku splňujícímu předpoklady podle § 138
  - Nesložení zálohy nemůže být důvodem pro neprovedení důkazu
  - Usnesení o povinnosti složit zálohu je exekučním titulem, na základě něž lze až do pravomocného skončení řízení zálohu vymáhat

Tlumočné

- Náhrada hotových výdajů a odměna
- Odměna se stanoví podle vyhlášky č. 37/1967 Sb.
- Soud ustanoví tlumočnicka účastníku
  - Jehož mateřštinou je jiný než český jazyk (každý má právo jednat před soudem ve své mateřštině)
  - S nímž se lze domluvit pouze znakovou řečí
- Tyto náklady platí stát, nikoliv účastník

Odměna notáře jako soudního komisaře a jeho hotové výdaje

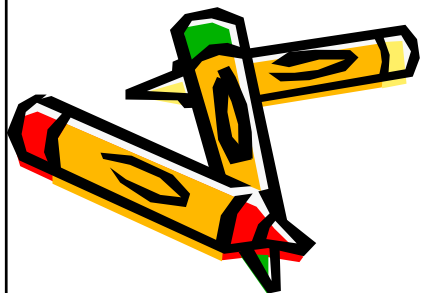
- Vyhláška č. 196/2001 Sb., o odměnách a náhradách notářů a správců dědictví
- Základem odměny je obvyklá cena zůstavitelova majetku, který se projednával v dědickém řízení
- Výše odměny se stanoví procentem z tohoto základu (např. z prvních 100 tisíc 2%, z přebývajících částky do 500 tis. 1,2% atd.)
- Notář může požádat dědice o složení zálohy; ti mu však nemusí vyhovět

Odměna správce dědictví a jeho hotové výdaje

- Vyhláška č. 196/2001 Sb. (§ 22 a násl.)
- Principy jsou obdobné jako u odměny notáře coby soudního komisaře
- Náklady hradí dědic, který nabyl dědictví, jež není předluženo

Náhrada za DPH

- Patří k nákladům jenom tehdy, je-li zástupcem:
  - Advokát
  - Notář v rozsahu svého zástupčího oprávnění (notáři náleží náhrada DPH i tehdy, provádí-li v řízení o dědictví úkony soudního komisaře)
  - Patentový zástupce v rozsahu svého oprávnění
- Tyto osoby musí být plátcí DPH, případně plátcem daně musí být právnická osoba, jejímž je advokát společníkem
- Advokát, notář nebo patentový zástupce musí o náhradu DPH požádat a doložit, že je plátcem DPH
- Výše náhrady za DPH se určí z odměny za zastupování, z náhrad a z odměny notáře coby soudního komisaře a z jeho hotových výdajů; sazba DPH je 19%

Odměna za zastupování advokátem notářem nebo patentovým zástupcem

- Odměnu advokáta v současnosti upravuje
  - V. č. 484/2000 Sb., kterou se stanoví paušální sazby výše odměny za zastupování účastníka advokátem nebo notářem při rozhodování o náhradě nákladů v občanském soudním řízení
  - Advokátní tarif (v. č. 177/1996 Sb.)

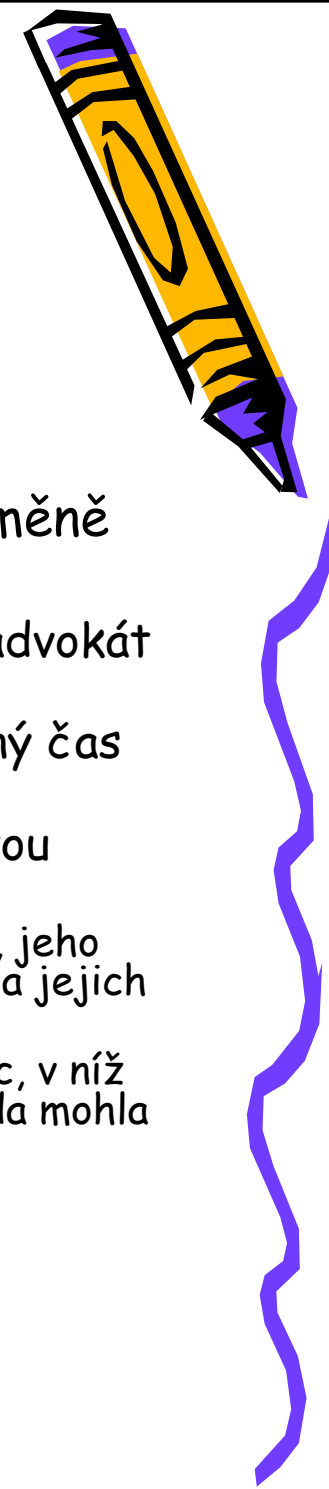
Paušální sazby

- V. č. 484/2000 Sb. neodvíví výši odměny za zastupování podle počtu úkonů právní služby, ale stanoví ji paušálně pro celé řízení v jednom stupni
- Např. jde-li o zaplacení peněžité částky nebo o jiné peníze ocenitelné plnění v hodnotě od 1000 Kč do 5000 Kč, činí výše odměny advokáta 6000 Kč
- Soud tedy nepočítá jednotlivé úkony právní služby, ale výši odměny stanoví jednoduše paušální částkou
- Podle paušálních sazeb se postupuje při rozhodování o náhradě nákladů řízení
- Vzájemný vztah advokáta a jeho klienta se však řídí ustanoveními advokátního tarifu o mimosmluvní, případně smluvní odměně; i když tedy účastník ve sporu zvítězí, nemusí se částka, kterou soud přiznal jako odměnu za zastupování podle paušální sazby, shodovat s částkou, kterou advokát klientu vyúčtuje podle advokátního tarifu

Advokátní tarif I.

- Stanoví výši odměny v závislosti na počtu úkonů právní služby
- Vychází se z ustanovení advokátního tarifu o mimosmluvní odměně
- Použije se
  - při určení odměny ustanoveného advokáta (§ 30) a tam, kde byl advokát ustanoven jako opatrovník ad hoc (§ 29)
  - vždy při určení náhrady hotových výdajů a náhrady za promeškaný čas (tyto položky v. č. 484/2000 Sb. vůbec neupravuje)
  - nestanoví-li výši náhrady paušálně podle v. č. 484/2000 Sb. ve dvou výjimečných případech:
    - Při rozhodování o náhradě nákladů, které vznikly zaviněním účastníka, jeho zástupce, svědkům, znalcům atd., nebo náhodou, která se účastníkům a jejich zástupcům přihodila
    - Odůvodňují-li to okolnosti případu (např. jde o mimořádně složitou věc, v níž advokát vykonal řadu úkonů právní služby, takže by se paušální náhrada mohla jevit jako nepřiměřeně nízká)

Advokátní tarif II.

- Je tedy nutno rozlišit:
  - Rozhodování soudu o náhradě nákladů řízení (v němž se zásadně uplatňují paušální sazby)
  - Výši odměny, kterou je klient povinen poskytnout advokátovi za zastupování (ta se řídí advokátním tarifem)
- Advokátní tarif rozeznává odměnu
  - Mimosmluvní
  - Smluvní
- Výše mimosmluvní odměny se stanoví podle sazby mimosmluvní odměny za jeden úkon právní služby a podle počtu úkonů právní služby, které advokát vykonal
- Pojem úkonu právní služby vymezuje § 11 AT

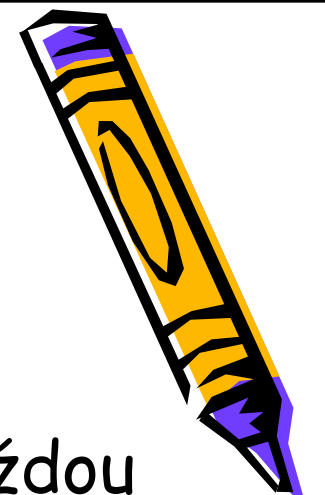

Náhrada hotových výdajů

- Advokátu náleží náhrada hotových výdajů účelně vynaložených v souvislosti s poskytnutím právní služby, zejména na soudní a jiné poplatky, cestovní výdaje, poštovné, telekomunikační poplatky, znalecké posudky a odborná vyjádření, překlady, opisy a fotokopie
- Nedohodl-li se advokát s klientem na jiné paušální částce jako náhradě výdajů na vnitrostátní poštovné, místní hovorné a přepravné, činí tato částka 300 Kč na jeden úkon právní služby

Náhrada za promeškaný čas

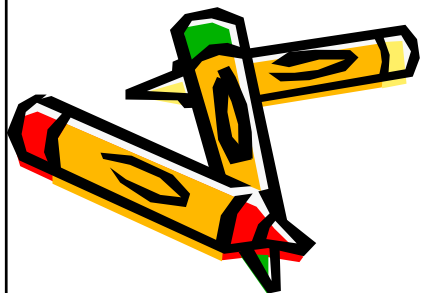
- Advokátu náleží náhrada ve výši 100 Kč za každou započatou půlhodinu za čas promeškaný v souvislosti s poskytnutím právní služby
  - při úkonech prováděných v místě, které není sídlem nebo bydlištěm advokáta, za čas strávený cestou do tohoto místa a zpět
  - za čas promeškaný v důsledku zpoždění zahájení jednání před soudem nebo jiným orgánem, jestliže toto zpoždění činí více než 30 minut
- Advokátu náleží náhrada za čas promeškaný dále v souvislosti s odpadnutím jednání (§ 14 odst. 2 AT)

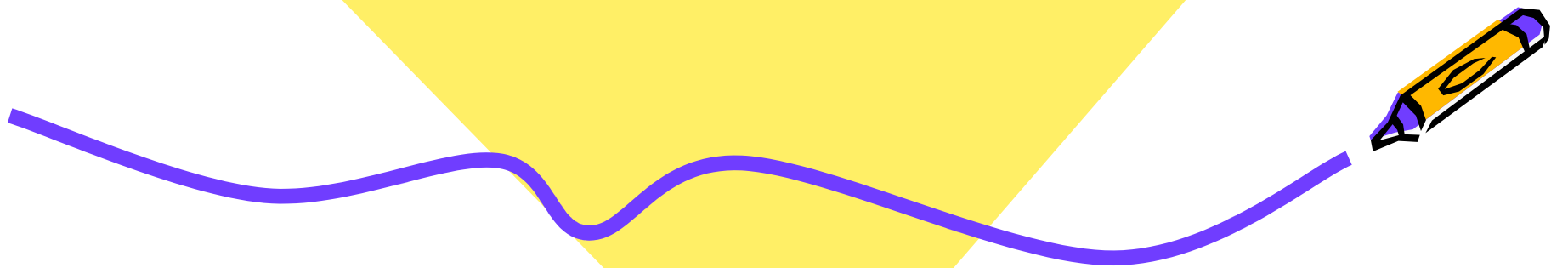
Příklad

- Ve sporu o zaplacení 5000 Kč činí sazba mimosmluvní odměny za jeden úkon právní služby 1000 Kč. Učinil-li advokát tři takové úkony [1) příprava a převzetí zastoupení podle § 11 odst. 1 písm. a) AT, sepsání žaloby podle písm. c) a účast při jednání před soudem podle písm. g)], náleží mu 3000 Kč. K tomu náhrada výdajů 3x300 Kč (§ 13 AT). Je-li advokát plátcem DPH, zvýší se tato částka o 741 Kč.

Placení a hrazení nákladů řízení

Placení nákladů řízení

- Vztahuje se k placení nákladů, které vznikají v průběhu soudního řízení
- Uplatňuje se zájmová zásada: povinnost platit náklady má ten, v jehož zájmu se procesní úkon činí (např. žalobce musí zaplatit SoP z žaloby; tomu, kdo navrhl provedení určitého důkazu, může soud uložit povinnost složit zálohu na jeho náklady atd.)
- Každý účastník platí své osobní náklady a náklady svého zástupce
- Samostatní společníci platí společné náklady
  - Podle poměru účastenství na věci a na řízení
  - Nelze-li poměr určit, rovným dílem
- Nerozluční společníci platí společné náklady solidárně
- Jde-li o odměnu za zastupování a hotové výdaje advokáta, kterého jako zástupce ustanovil soud (§ 30), neplatí jeho náklady klient (účastník), ale stát

Hrazení nákladů řízení

- Vztahuje se k nákladům, které již některý účastník či stát zaplatil
- V určení osoby, která bude povinna nahradit náklady, které někdo jiný platil, se promítají zásady
  - Úspěchu ve věci
    - Pouze ve sporném řízení
  - Zavinění
    - V řízení sporném i nesporném

Hrazení nákladů sporného řízení I.

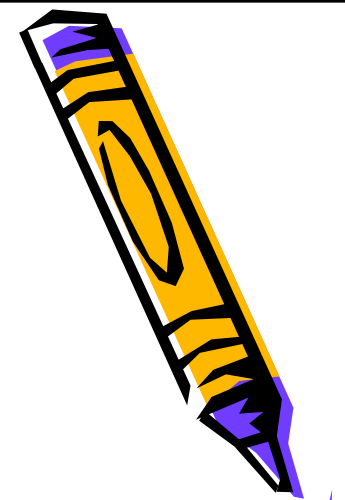

- Zásada úspěchu ve věci (§ 142):
  - Účastník, který měl ve věci plný úspěch, má právo na náhradu nákladů potřebných k účelnému uplatňování nebo bránění práva proti účastníku, který ve věci úspěch neměl
  - Účastník, který měl převážný úspěch, má právo na náhradu nákladů proti účastníku, který převážně neuspěl; náhrada nákladů se sníží o neúspěch
    - Např. žalobce se domáhal 9000 Kč a soud mu přiznal 6000 Kč, tj. žalobce uspěl ze 2/3, žalovaný z 1/3. Žalobce tak má právo na náhradu nákladů ve výši $2/3 - 1/3$, tj. ve výši jedné třetiny
  - Je-li úspěch obou sporných stran stejný, nemá žádný z účastníků právo na náhradu nákladů řízení
  - Výjimka: i když žalobce uspěl jenom zčásti, náleží mu plná náhrada nákladů, měl-li neúspěch v poměrně nepatrné části a záviselo-li rozhodnutí o výši plnění na
    - Znaleckém posudku
    - Úvaze soudu (§ 136)

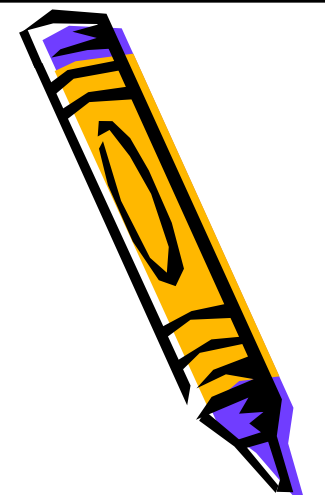

Hrazení nákladů sporného řízení II.

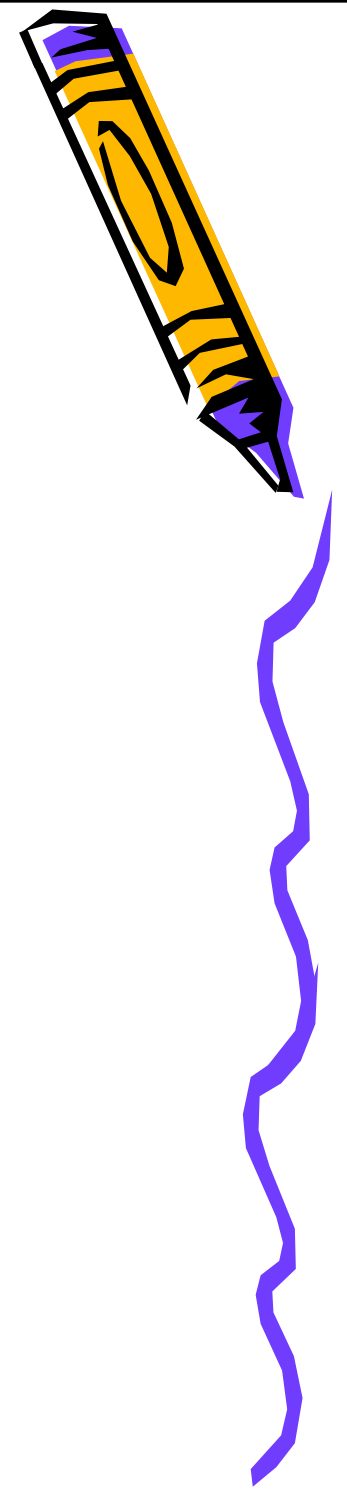
- § 143
- § 146/1,b, c, 2, 3

Moderační právo soudu

Hrazení nákladů nesporného řízení

Náhrada zaviněných nákladů

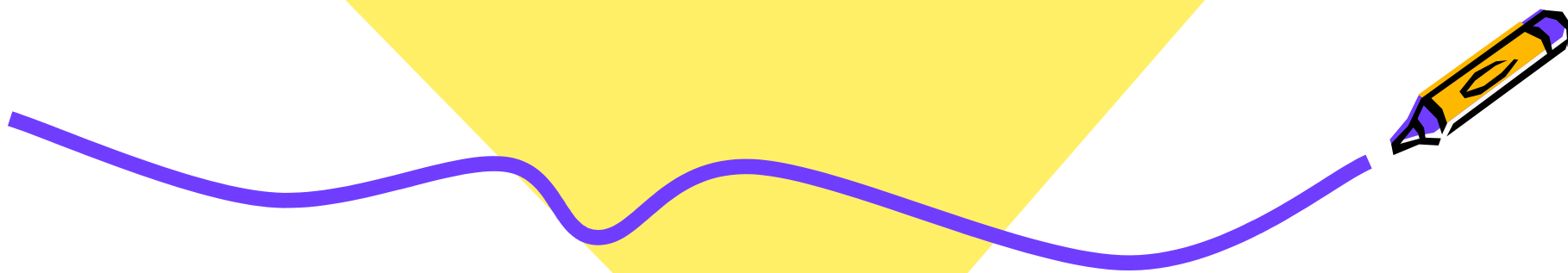

- Zásada zavinění - ten, kdo z procesního hlediska zavinil vznik nákladů, které by jinak nevznikly, je povinen je nahradit:
  - Při zastavení řízení (§ 146 odst. 2)
  - Náhrada nákladů zaviněných svědky, znalci, tlumočníky nebo těmi, kdo měli při dokazování nějakou povinnost (§ 147 odst. 2 a § 148 odst. 2)
  - Náhrada nákladů zaviněných účastníky a jejich zástupci, a dále též nákladů vzniklých náhodou, která se jim přihodila
- Separace nákladů - o náhradě zaviněných nákladů podle § 147 a § 148 odst. 2 rozhoduje soud již v průběhu řízení, jakmile tyto náklady vzniknou

Rozhodování o nákladech řízení

Uspodňování přístupu ke spravedlnosti v přeshraničních sporech

